

Aan de leden van de Vaste commissie
voor Klimaat en Groene Groei

Harlingen, 1 oktober 2024

Betreft: Commissiedebat 2 oktober 2024, agendapunt 12:
**Uitvoering van de motie van de leden Beckerman en Bushoff over het bewijsvermoeden
voor alle mijnbouwactiviteiten in Nederland laten gelden (Kamerstuk 33529-1219)**

Geachte Commissieleden,

Met het oog op het debat morgen laten we u weten dat rond de zoutwinning bij Harlingen het bewijsvermoeden gaat gelden, zoals in het Groninger aardbevingsgebied al het geval is. Hier is overeenstemming over tussen ons burgerinitiatief, mijnbouwer Frisia Zout, gemeente Harlingen, provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân. Het Ministerie van Klimaat en Groene Groei participeert in de verdere uitwerking van deze afspraak.

Deze situatie is een uniek, lokaal antwoord op het gegeven dat de schadeafhandeling vanuit de rijksoverheid voor burgers in ons land onbevredigend is, met Ekehaar als meest recente voorbeeld. Met het oog op het debat geven wij u graag de redenen voor het voorgaande mee.

Pilot Harlingen

Rond de zoutwinning onder de Waddenzee bij Harlingen is op ons initiatief met de vier voornoemde partijen de 'Pilot Harlingen' tot stand gekomen. Doel van de Pilot is mijnbouwschade niet te *herstellen*, maar te *voorkomen*. De veiligheid van de stad en zijn inwoners zijn uitgangspunt voor de mate waarin mijnbouw mogelijk is. Ofwel: mijnbouw is mogelijk, zolang die hand in hand gaat met veiligheid. Een en ander legden we vast in een overeenkomst.

Afspraken

In de overeenkomst is op vier specifieke terreinen nadere invulling gegeven aan de samenwerking:

- 1) afspraken over openbare, continue (nul)metingen
- 2) concrete grenswaarden voor bodemdaling en scheefstelling
- 3) uitgangspunten voor een open, actieve omgevingscommunicatie
- 4) de samenwerking blijft gedurende de winning een dynamisch proces waarin nieuwe inzichten en kennis steeds worden vertaald in zowel de bedrijfsvoering als in de vastgelegde afspraken

Landelijke versus plaatselijke schadeafhandeling

Via de Commissie Mijnbouwschade heeft de Tweede Kamer burgers met schade door mijnbouw willen ontzorgen. Die intentie wordt echter op allerlei vlakken niet waargemaakt:

- Een overheid die concessies voor mijnbouw verleent, móet burgers ook in staat stellen afdoende bewijs te verzamelen teneinde alle onverhoopte schade vergoed te krijgen. De Commissie Mijnbouwschade geeft daar echter geen invulling aan. Wij vroegen de Commissie bijvoorbeeld vergeefs om mee te denken over innovatieve onder- en bovengrondse (3D)metingen, zodat ze onverhoopte schade op termijn snel en rechtvaardig zou kunnen toe- of afwijzen. De Commissie wil zelfs geen kennis nemen van de nieuwe technieken zoals in Harlingen worden toegepast.
- Bezwaarlijk is ook dat de Commissie enkel *fysieke schade* behandelt. Bij bedrijfs- of gewasschade, psychosociale schade of bijvoorbeeld imagoschade aan Harlingen als monumentenstad moeten gedupeerden alsnog elders aankloppen.
- Bovendien zijn bijvoorbeeld kerkgenootschappen uitgesloten, terwijl hun gebouwen door hun grote oppervlakte juist extra risico op schade lopen.
- De Commissie Mijnbouwschade overweegt mijnbouw niet als eerste, maar juist als laatste mogelijke oorzaak. Ze formuleerde tientallen 'prioritaire schadeoorzaken' (bijlage), die onomstotelijk weggestreept moeten worden vóór mijnbouw als oorzaak kan worden overwogen. In de praktijk is dit vrijwel onmogelijk en waar het onontkoombaar is (Ekehaar), laat de toegekende schadevergoeding burgers alsnog met een forse kostenpost zitten.

Wij vinden dit de Nederlandse burger allemaal niet uit te leggen.

Harlinger toetsingskader

Het voorgaande heeft ons ertoe gebracht om samen met Frisia Zout, en met steun van de overige samenwerkende partners in Harlingen, een eigen toetsingskader te gaan ontwikkelen. Frisia Zout benoemt het zelf als een vorm van omgekeerde bewijslast, want bij een bepaalde scheefstand wordt zoutwinning als oorzaak aangenomen. Deze aanpak is dus omgekeerd aan de werkwijze van de Commissie Mijnbouwschade.

Naar onze mening wantrouwen burgers de schadeafhandeling door de overheid momenteel terecht. Met een eigen Harlinger toetsingskader, op basis van het bewijsvermoeden, denken wij daar een bevredigend antwoord op te hebben gevonden. Op grond van het voorgaande vragen we u het bewijsvermoeden inderdaad leidend te laten worden in de afhandeling van schade door mijnbouw.

Bij vragen kunt u terecht bij Chris Elsinga (06-53944765) of ondergetekende (06-12539195).

Met vriendelijke groet,

Jarig Langhout
voorzitter Stichting Bescherming Historisch Harlingen

BIJLAGE 1: Prioritaire schadeoorzaken volgens Commissie Mijnbouwschade

De Commissie wil elke andere denkbare oorzaak van schade onomstotelijk uitsluiten alvorens mijnbouw als oorzaak te overwegen. Ze zette onderstaande mogelijkheden op een rij:

- onvoldoende sterkte door verkeerd materiaalgebruik
- het verwijderen van dragende delen van de constructie
- het niet plaatsen van lateien boven raamopeningen als de (houten) kozijnen vervangen worden door nieuwe of vervangende exemplaren
- verkeerde uitvoering van de fundering
- kapotte heipalen, te weinig heipalen, te korte heipalen, niet voldoende op een (zand)plaat gefundeerde heipalen
- te dunne zandplaten
- constructiefouten
- veroudering van bouwmaterialen
- aantasting van materiaal
- gebruik van grenenhouten palen
- overbelasting van de draagconstructie
- teveel opslag van goederen
- te zware dakkapellen, te zware badkamers of te zware extra verdiepingen
- nieuwe gevels (met name uit de 19e eeuw)
- veranderd gebruik, uitbreidingen, verbouwingen
- vervorming, uitzetting of inkrimping van constructiedelen door luchtvochtigheid of temperatuur
- verhinderde inkrimping van constructiedelen
- gedwongen vervorming van constructieonderdelen door externe belasting, door temperatuur of door uitzetting
- ongelijkmatige zettingen van ondiepe funderingen door het gewicht van een gebouw
- indrukken van de grond onder de fundering
- verschillen in funderingsdrukken
- bouwwerkzaamheden elders zoals heien
- verkeer of verkeersdrempels
- trillingen door treinverkeer of industrie, door wegverkeer of door machines
- klimatologische situaties
- explosies in de omgeving of in de woning
- een aanrijding tegen de gevel
- storm, onweer met blikseminslag
- hevige sneeuwval
- veranderde belasting op de bodem door verbouwing, door uitbreiding, door ontgraving, door ophoging, door een weglichaam of spoorlichaam in de directe omgeving
- 'negatieve kleef' van funderingspalen door zakkende bodemlagen onder de woning

- Zie verder ommezijde -

- te zware, inklinkende klei onder de woning
- verandering van grondwaterstand
- seizoensinvloeden op het grondwaterpeil
- invloeden van bomen op de grondwaterstand
- snelle verlaging van het grondwaterpeil door bronbemaling
- aanleg van een diepriool
- peilbesluiten
- lekkende riolering
- aantasting van funderingspalen door grondwaterstandverandering
- droogstand van funderingen
- krimp van kleigrond
- zwel van kleigrond
- beschadiging fundering door (planten)wortels

De Commissie voegt aan deze opsomming toe: “Het overzicht is niet compleet. Het is vooral bedoeld om u een idee te geven van oorzaken van schade.”

Bij schade-beoordelingen in Groningen zijn bijvoorbeeld ook deze oorzaken naar voren gebracht als reden om schadevergoeding af te wijzen:

- lopen op verdiepingvloer door persoon met overgewicht (bureau Witteveen en Bos)
- te zware dakpannen (opgetekend door inspecteur-generaal Kockelkoren, SodM)
- scheurvorming door gebruik van de woonkamerdeur (bureau 10BE)
- 'extreme klimatologische omstandigheden' (opgetekend door de Volkskrant)
- de kracht van dichtslaande deuren of wind (opgetekend door Trouw)
- gevolgen van een verbouwing uit 1963 (bureau Octa)
- ondeugdelijke hemelwaterafvoeren (bureau Arcadis)
- verhinderde temperatuursvervorming als gevolg van radiator onder het raam (bureau Witteveen + Bos)
- productiefout in de bakstenen uit 1920 (bureau CED)
- teveel zonneschijn op de bakstenen (bureau Arcadis)
- niet valt uit te sluiten dat een WOII-granaat onder het huis is ontploft (advocaat Shell tijdens rechtszitting)